

ÚVOD DO STUDIA JAZYKA A SLOHU

Řeč, jazyk, mluva

- lidé komunikují artikulovanou řečí
- **řeč** = obecná schopnost člověka dorozumět se artikulovanými zvuky
- **jazyk** = soubor prostředků a pravidel, jak použít řeč
- **mluva** = vybrání si pravidel a prostředků, které potřebujeme použít v konverzaci

Funkce řeči

1. dorozumění se ... fce *komunikační*
2. *poznávací*, někdo nám předává jeho zkušenosti
3. *expresivní* = vyjadřuje pocity, nálady, ...
4. *apelová* (výrazová) = snaha změnit něčí názor (obzvláště před volbami)
5. *estetická* = vnímáme krásno

Lingvistika

- = jazykověda
- nauky (pamatovat 5):
 1. **hláskosloví** = zvuková stránka jazyka
 2. **grafénika** = písemná stránka jazyka
 3. nauka o pojmenování a slovu
 4. nauka o větě = skladba = **syntax**
 5. nauka o komunikaci
 6. **textologie** = nauka o textu
 7. **sémantika** = význam jazykových jednotek
 8. **bohemistika** = nauka o češtině

Národní jazyk

- = jazyk, kterým mluví určitý národ
- **mateřská řeč** = jazyk, kterým mluvíme od mala, zpravidla jím na nás hovoří rodiče
- **bilingvnost** = rodiče mluví jinými jazyky
- **norma** = soubor ustálených jazykových prostředků a pravidel
- **kodifikace normy** = prohlášení normy za spisovnou
- kodifikační příručky:
 1. pravidla českého pravopisu
 2. mluvnice česká
 3. slovník spisovné češtiny
 4. příručka výslovnostní normy
 5. (prirucka.ujc.cas.cz)

Vrstvy národního jazyka

český jazyk

- a. spisovný
 - i. formální
 - ii. hovorový
- b. nespisovný
 - i. obecná čeština
 - ii. **nářečí** = **dialekt** = hovoří se jím pouze na určitém území
 - iii. **argot** = mluva spodiny, k utajení významu

- iv. **slang** = mluva určité skupiny lidí (studenti, IT specialisti, ...)
- v. **interdialekty** = nadnářečí

Spisovná podoba národního jazyka

- **neutrální slovní zásoba** = není citově zabarvena
- **expresivní slovní zásoba** = hodně citově zabarvena
- **knižní slovní zásoba** = málo používána v běžné řeči

Čeština a jazyky příbuzné

- Indoevropský jazykový kmen:
 - a. germánská jazyková větev (němčina, angličtina, švédština, dánština, norština)
 - b. italická = románská jazyková větev (latina, italština, francouzština, španělština, portugalština)
 - c. slovanská jazyková větev (čeština, slovenština, ...)
 - d. baltická jazyková větev (litevština, lotyština)
 - e. indická větev (romština)
- Uralský jazykový kmen
 - a. ugrofinská jazyková větev (maďarština, finština, estonština)
- Altajský jazykový kmen
 - a. turecká jazyková větev (turečtina)
 - b. mongolská jazyková větev (mongolština)

Slovanská jazyková větev

- a. jižní (slovinština, chorvatština, srbština)
- b. východní (rusínština, ukrajinština, ruština)
- c. západní (čeština, slovenština, polština, kašubština, lužická srbština)

Praslovanština

- jazyk společná pro všechny Slovany
- není doložen
- pravděpodobně do 500 př. n. l.

Staroslověnština

- od 9. st.
- používána pro šíření křesťanství (Cyril a Metoděj)
- písmo: hlaholice (z řecké abecedy) → později žáci C a M: cyrilice
- uměle vytvořený
- první literární památky na Velké Moravě

Získávání a zpracovávání informací

Knihovna

- hledání v katalogovém seznamu (signatura → místo)
- dnes vše digitalizováno
- citace: seznam zdrojů !!! (citace.com)

Internet

- opatrně.

Encyklopedie

- výkladový naučný slovník
- z Francie (Denis Diderot)

Populárně-naučné příručky o češtině

- etymologický slovník ... původ slov
- dialektologický slovník ... sl. dialektů
- frekvenční slovník ... jak často se slovo používá
- synonymický slovník ... slovník synonym

Osnova

- = pořadí důležitých témat textu

Výtah (konspekt)

- = zkrácení textu, zachycení důležitých informací
- z celého textu
- ve větách nebo v odrážkách

Výpisek (excerptum)

- = jenom z části textu
- přesná citace (→ s citováním zdroje, v uvozovkách) nebo svými slovy = parafráze

Teze

- = nejdůležitější myšlenka textu
- buď naformulována autorem, nebo si ji naformulujeme sami

Obsah

- = co v textu je
- na konci/začátku
- čísla stránek

Rejstřík

- = abecední seznam termínů v textu + kde jsou (číslo stránky)
mateřský jazyk 7, **12-15**, 78

Anotace

- = text shrnující danou publikaci, nevyzrazuje závěr
- většinou na obalu zezadu
- komu je publikace určena
- cíl: nalákat k přečtení, u odborné literatury seznámit s tématem

Shrnutí (resumé)

- v literatuře faktu, na konci
- na rozdíl od anotace prozrazuje výsledky
- cca ½ stránky
- dvojjazyčně: původním jazykem a anglicky

Zásady typografie a normy tištěného dokumentu

Typografie

- sazba, typ písma, formátování
- text opravit nejen na monitorech, ale i vytištěný

Základní normy tištěného dokumentu

- okraje, záhlaví, zápatí
- zarovnání: většinou do bloku
- odstavce
 - a. české (odsazení, bez nového řádku)
 - b. angloamerické (bez odsazení, 1 vynechaný řádek)
- nová kapitola ... nová stránka
- liché strany vždy napravo
- velké obrázky na liché straně
- popisky a poznámky: menší než text

Font

- sjednotit
- kurzíva má pravidla (biologie)
- a. patkové n (Times New Roman)
- b. bezpatkové n (Arial)
- s velikostí opatrně, jednotně
- nadpisy na vlastním řádku
- ohraničení (ani to v g docs nejde) a **stínování** prosím ne!

Výčty

A.

a)

I.

1.

1.

a)

- lorem ipsum

Koupíme:

1. psa, který nekouše;
2. kočku, která nemňouká;
3. hada, který neklouže.

správně:

9. a

10. b

špatně:

9. a

10. a

Mezery, pomlčky, spojovník a lomítko

1. 12. 2021 1. prosince 2021 01.12.2021 takže 11.12.2021 i 11. 12. 2021 je správně
na 3. místě na str. 3 ✓ bez tečky (“na straně tři”, základní číslovka má přednost)

spol. s r. o. s. r. o.

akad. arch. Jan Novák Mgr. Jiří Svoboda, Ph.D. (ve větě za Ph.D. čárka) CSc. DrSc.

~~~~~ Ph.D., a zaujal všechny posluchače.   více titulů za jménem odděleno čárkou

14 753   6753 nebo 6 753   17 tisíc   do dvaceti píšeme většinou slovně

osmiprocentní roztok   8% roztok   8procentní roztok

třicetkilometrová rychlost   30km rychlost   30kilometrová rychlost

Jeho rychlost byla 30 km / třicet kilometrů / 30 kilometrů v hodině.

časové údaje: 14.08 hod   varianta 14:08 není správná, avšak je se skřípotek zubů akceptována

pomlčka – alt + 0150
spojovník - na klávesnici, je kratší

Pomlčka:

- 2 autoři: Mazák – Burian
- víceslovné názvy: Praha – Hradec Králové
- jednoslovný výraz: trasa Praha–Vídeň
- v rozpětích: od, do, až 1954–1958
- zápasy: Sparta–Slavia

Lomítko

- bez mezer: jednoslovné, s mezerami: více slov
Dámy/pánové Dámy/Pánové
Vážené dámy / vážení pánové Vážené dámy / Vážení pánové

Spojovník

- spojuje významy
slovník česko-anglický
pracuje jako parketář-pokrývač
Ostrava-Vítkovice

modrozelený (1 barva) vs. modro-zelený (2 barvy)